

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту**

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Моргуnenка Артема Сергійовича
на тему «Обліково-аналітичне забезпечення контролю за трансфертним
ціноутворенням»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю «Облік і оподаткування»**

Витяг з протоколу засідання фахового
семінару кафедри обліку та аудиту,
від «11». 06. 2025 р. №11

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації економіки, цифровізації фінансової інформації та зростаючих вимог до прозорості міжнародного бізнесу особливої актуальності набуває проблема контролю за трансфертним ціноутворенням. Розширення діяльності міжнародних груп компаній, ускладнення структури внутрішньогрупових операцій, зростання обсягів операцій з пов'язаними особами та інтенсифікація контролю з боку податкових органів обумовлюють необхідність формування ефективного механізму контролю за трансфертним ціноутворенням.

Водночас в Україні простежується недостатній рівень інтеграції трансфертного ціноутворення в систему бухгалтерського обліку, що знижує якість облікової інформації, ускладнює проведення аналізу та формування звітності щодо контрольованих операцій. Діючі підходи залишаються фрагментарними, не забезпечують єдиного підходу до ідентифікації, оцінки та документального підтвердження трансфертних цін.

Крім того, цифровізація бізнес-процесів та активне впровадження автоматизованих облікових систем створюють додаткові виклики для системи обліково-аналітичного забезпечення. Це вимагає оновлення традиційних підходів, розробки нових моделей, зокрема із застосуванням штучного інтелекту, блокчейн-технологій та ризик-орієнтованих алгоритмів моніторингу, що відповідають сучасним вимогам до прозорості, достовірності та оперативності інформації.

Тому дослідження є обґрунтованим, оскільки спрямоване на підвищення ефективності контролю за трансфертним ціноутворенням через удосконалення його обліково-аналітичного забезпечення, гармонізацію національного підходу з міжнародними стандартами та адаптацію до цифрового бізнес-середовища.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана, згідно з планами наукових робіт кафедри обліку та аудиту Державного податкового Університету за темою «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку» (державний реєстраційний № 0121U111098). У дослідженні висвітлено пропозиції щодо документального забезпечення та відображення на рахунках обліку внутрішньогрупових операцій на рівні учасників групи, які потенційно можуть бути визнані контрольованими, а також розкрито інформацію про виклики аналітичного забезпечення трансфертного ціноутворення в умовах цифровізації економіки. Практичну цінність складають рекомендації щодо ефективного використання методів трансфертного ціноутворення як інструменту фінансового управління МГК.

Окремі положення дисертаційної роботи відображені у діяльності Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України при виконанні на державне замовлення ННТР за темою «Практичне удосконалення системи оцінки ризиків контрольованих операцій з урахуванням кращої світової практики» (номер державної реєстрації: 012U11676) та «Розвиток системи управління податковими ризиками у діяльності ДФС України» (номер державної реєстрації: 0119U000569) – у частині аналізу закордонного досвіду управління ризиками трансфертного ціноутворення, виділення ключових показників наявності ризику та визначення підходів до їх оцінювання та використанні в процесі підготовки підрозділу 3 «Основні показники ризиків трансфертного ціноутворення та підходи до їхнього визначення» колективної монографії «Удосконалення моніторингу контрольованих операцій та оцінювання ризиків з питань трансфертного ціноутворення» (за заг. ред. С.С. Брехова. Ірпінь, 2021. 193 с.).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні теоретико-методичного та організаційно-практичного забезпечення обліку, аналізу та контролю трансфертного ціноутворення та управління ризиками на основі формування єдиної облікової політики щодо трансфертного ціноутворення МГК. Найбільш вагомими результатами, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи та особистий внесок автора є:

вперше:

- запропоновано модель системи моніторингу контрольованих операцій як гармонійне поєднання обліку, аналізу та контролю на базі блокчейн-технології з інтегрованим в аналітичний блок штучним інтелектом, яка охоплює усі етапи трансфертного ціноутворення та сприятиме оперативному накопиченню і обміну інформацією в захищеному форматі у вигляді ланцюга блоків із фіксацією історії змін та додавання записів підтверджених на рівні материнської компанії;

удосконалено:

- формування облікової політики МГК щодо трансфертного ціноутворення, яка передбачає дворівневу структуру: централізовану - на рівні материнської компанії та децентралізовану - на рівні учасників групи, що сприятиме організації єдиних та узгоджених підходів до управління

контрольованими операціями;

- документальне забезпечення обліку внутрішньогрупових операцій на рівні учасників групи, які потенційно можуть бути визнані контрольованими, шляхом впровадження «Реєстру внутрішньогрупових операцій з трансфертного ціноутворення МГК», «Відомості сегментування показників контрольованих операцій МГК» та «Відомість сегментування показників контрольованих операцій учасника групи» з метою формування інформаційного забезпечення в цілях трансфертного ціноутворення як для окремих учасників групи, так і для материнської компанії;

- організаційно-методичне забезпечення процесу оцінки контрольованих операцій шляхом розробки «Поетапної моделі організації процесу оцінки господарських операцій з трансфертного ціноутворення у МГК», яка забезпечує як вертикальні, так і горизонтальні взаємозв'язки між учасниками групи та сприяє забезпечення методологічної єдності та узгодженості в межах МГК;

- внутрішнє інформаційне середовище щодо трансфертного ціноутворення МГК шляхом розробки автоматизованої системи «Звіту про контрагентів-нерезидентів», що сприяє забезпеченню інформаційних потреб учасників групи та материнської компанії під час прийняття оперативних управлінських рішень;

- документування результатів аудиту трансфертного ціноутворення шляхом розробки форм робочих документів аудитора «Експрес-аналіз господарських операцій з пов'язаними особами (за принципом суттєвості)» та «Оцінка узгодженості умов контрольованих операцій серед учасників МГК», що сприяє інформаційному забезпеченню і узгодженості показників сторін контрольованої операції (учасників групи) та значно підвищує ефективність аудиту;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-термінологічний апарат шляхом удосконалення трактування понять «трансфертне ціноутворення» як елементу управлінського обліку МГК і «політика трансфертного ціноутворення», яке дозволяє розширити інституційне середовище в умовах сучасних економічних викликів та сприяє дослідженню тенденцій еволюції трансфертного ціноутворення, встановленню причинно-наслідкових зв'язків та факторів його розвитку в Україні та світі і провести систематизацію етапів становлення трансфертного ціноутворення в Україні;

- система управління ризиками трансфертного ціноутворення шляхом автоматизації традиційних процесів ідентифікації та оцінки за рахунок розробки моделі нейронної мережі, яка характеризується універсальністю у використанні різними суб'єктами політики трансфертного ціноутворення та можливості пошуку закономірності шляхом оцінки зв'язків між нейронними сполуками (показниками ризиків), що дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення як на оперативному, так і стратегічному рівнях;

- аналіз методологічного забезпечення підходів до процесу контролю за трансфертним ціноутворенням, що дозволило сформулювати пропозиції щодо удосконалення вітчизняної законодавчої бази через призму аналізу міжнародних

документів в наслідок викликів цифровізації економічних процесів та під впливом євроінтеграції.

Теоретичне та практичне значення результатів роботи, полягає у вирішенні ряду проблемних питань та розробці науково обґрунтованих і методично завершених рекомендацій щодо вдосконалення обліково - аналітичного забезпечення трансфертного ціноутворення. Практична цінність та придатність положень дисертаційної роботи підтверджується відповідними відгуками:

- довідка про практичну цінність дисертації від Державної податкової служби України;
- довідка про практичну цінність дисертації від ТОВ «Агропросперіс»;
- довідка про впровадження результатів дисертації від ТОВ «АК «П.С.П. Аудит»;
- акт про впровадження НДІ фіскальної політики УДФСУ;
- акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес;
- акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в НДР кафедри обліку та аудиту на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку».

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Окремі матеріали та висновки сформовані за результатами дисертаційного дослідження були обговорені та оприлюднені на 10 наукових конференціях і круглих столах, серед яких: «II Міжнародний податковий конгрес» (м. Ірпінь, 26 листопада 2021 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень» (м. Ірпінь, 12 травня 2023 р.), «Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції: XIV Міжнародна науково-практична конференція» (м. Ірпінь, 08 грудня 2023 р.), «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін» (м. Полтава, 26 жовтня 2023 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень» (м. Ірпінь, 29 березня 2024 р.), «Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностні сценарії та перспективи розвитку: VI Міжнародна науково-практична конференція» (м. Херсон – м. Хмельницький, 18-19 квітня 2024 р.), «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики: III Міжнародна науково-практична інтернет конференція» (м. Ірпінь, 14 травня 2024 р.), «Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції: XV Міжнародна науково-практична конференція» (м. Ірпінь, 22 листопада 2024 р.), «Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку» (м. Ірпінь, 11 квітня 2025 р.), «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики: IV Міжнародна науково-практична інтернет конференція» (м. Ірпінь, 06 травня 2025 р.).

Дотримання принципів академічної доброчесності. За результатами науково-технічної експертизи та автоматизованої перевірки тексту дисертація

Моргуненка А. С. визнається оригінальною роботою, яка не містить фальсифікації, фабрикації, плагіату та запозичень.

Перелік публікацій за темою дисертації. Основні розроблені і сформовані положення, практичні рекомендації, сформульовані висновки та пропозиції висвітлено у 21 публікації наукового характеру, серед яких 10 статей, опублікованих у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, з них 7 – у співавторстві, 10 праць – апробаційного характеру, опублікованих у збірниках тез за результатами роботи Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференцій та 1 - колективній монографії за тематикою дисертаційного дослідження. Загальний обсяг опублікованих праць складає 8,83 д.а., з яких 6,17 д.а. належить особисто автору.

1. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Роль трансфертного ціноутворення у формуванні моделі податкової поведінки. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 2 (70). С. 162-168. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8568> (0,53 д.а., особисто автора 0,27 д.а.).

2. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Загально-теоретичні засади еволюції норм трансфертного ціноутворення: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-35> (0,9 д.а., особисто автора 0,45 д.а.).

3. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Використання штучного інтелекту при формуванні політики трансфертного ціноутворення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2024. №3. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-3> (0,53 д.а., особисто автора 0,27 д.а.).

4. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Інтеграція блокчейн-технології в систему обліку та аналізу контрольованих операцій. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. (12). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-09-03> (0,53 д.а., особисто автора 0,27 д.а.).

5. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Використання блокчейну та штучної нейронної мережі при автоматизації контролю в сфері трансфертного ціноутворення. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. 328(2). С. 344-350. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-41> (0,53 д.а., особисто автора 0,27 д.а.).

6. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Методологічні аспекти трансфертного ціноутворення в контексті формування облікової політики МГК. *Український економічний часопис*. 2024. (7). С. 117–124. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-19> (0,9 д.а., особисто автора 0,45 д.а.).

7. **Моргуненко А. С.** Методи оцінки умов контрольованих операцій: вітчизняні та світові підходи. *Ефективна економіка*. 2025. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.110> (0,85 д.а.).

8. **Моргуненко А. С.** Організація процесу оцінки операцій з трансфертного ціноутворення МПК. *Український економічний часопис*. 2025. (8). С. 63–67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-11> (0,56 д.а.).

9. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Документальне оформлення операцій з трансфертного ціноутворення в системі обліку міжнародних груп компаній. *Облік і фінанси*. 2025. 1(107). С. 15–23. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1\(107\)-15-23](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1(107)-15-23) (0,9 д.а., особисто автора 0,45 д.а.).

10. **Моргуненко А. С.** Алгоритмізація процесу узгодженості серед учасників МПК при трансфертному ціноутворенні. *Причорноморські економічні студії*. 2025. Вип. 92. С. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.92-9> (0,75 д.а.).

11. **Моргуненко А. С.** Режим «Безпечні гавані» як опція міжнародної практики регулювання трансфертних цін. *II Міжнародний податковий конгрес: [Електронне видання] збірник матеріалів* (м. Ірпінь, 26 листопада 2021 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. С. 697-701. (0,1 д.а.).

12. **Моргуненко А. С.** Методи трансфертного ціноутворення: аналіз та використання суб'єктами господарювання. *Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень: [Електронне видання] матеріали круглого столу* (м. Ірпінь, 12 травня 2023 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2023. С. 19-21. (0,24 д.а.).

13. **Моргуненко А. С.** Конкурентні правила трансфертного ціноутворення на шляху до євроінтеграції. *Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції: [Електронне видання] XIV Міжнародна науково-практична конференція* (м. Ірпінь, 08 грудня 2023 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2023. С. 111-113 (0,12 д.а.).

14. **Моргуненко А. С.** Теоретичні аспекти принципу «витягнутої руки» при трансфертному ціноутворенні. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: [Електронне видання] матеріали круглого столу* (м. Полтава, 26 жовтня 2023 р.). Полтава: Полтавський державний аграрний університет, 2023. С. 270-272 (0,2 д.а.).

15. **Моргуненко А. С.** Виклики трансфертного ціноутворення внаслідок цифровізації економіки. *Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень: [Електронне видання] матеріали круглого столу* (м. Ірпінь, 29 березня 2024 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2024. С. 161-63. (0,17 д.а.).

16. Сторожук Т. М., **Моргуненко А. С.** Попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях як складова управління ризиками. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку: [Електронне видання] VI Міжнародна науково-практична конференція* (м. Херсон – м. Хмельницький, 18-19 квітня 2024 р.). Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2024. С. 307-309 (0,15 д.а., особисто автора 0,08 д.а.).

17. **Моргуненко А. С.** До питання удосконалення формування звітної документації з трансфертного ціноутворення. *Синергетичні драйвери розвитку*

обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики: [Електронне видання] III Міжнародна науково-практична інтернет конференція (м. Ірпінь, 14 травня 2024 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2024. С.85-89 (0,21 д.а.).

18. **Моргуненко А. С.** Концепція DEMPE-аналізу операцій з нематеріальними активами як механізм контролю за трансфертним ціноутворенням. *Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції*: [Електронне видання] XV Міжнародна науково-практична конференція (м. Ірпінь, 22 листопада 2024 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2024. С. 128-130 (0,13 д.а.).

19. **Моргуненко А. С.** До питання трансфертного ціноутворення в умовах тарифної війни. *Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку*: [Електронне видання] матеріали круглого столу (м. Ірпінь, 11 квітня 2025 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2025. (0,15 д.а.).

20. **Моргуненко А. С.** Аналіз трансфертного ціноутворення в умовах економічної невизначеності. *Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики*: [Електронне видання] IV Міжнародна науково-практична інтернет конференція (м. Ірпінь, 06 травня 2025 р.). Ірпінь: Державний податковий Університет, 2025. С.119-123 (0,18 д.а.).

21. Удосконалення моніторингу контрольованих операцій та оцінювання ризиків з питань трансфертного ціноутворення: монографія/ Н. М. Борейко, С. С. Брехов, В. Ф. Дейнека, В. В. Кругляк, Є. А. Курілов та ін.; за заг. ред. С. С. Брехова. Ірпінь: ФОП Мельник А. А., 2021. 193 с. (Особисто автора 0,3 д.а.).

Загальний висновок. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота Моргуненка Артема Сергійовича на тему «Обліково-аналітичне забезпечення контролю за трансфертним ціноутворенням», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «Облік і оподаткування», повністю відповідає вимогам, що висуваються до такого виду робіт.

Головуючий на засіданні фахового семінару:
завідувач кафедри обліку та аудиту,
докт. екон. наук, професор

Андрій ЛІСОВИЙ